

Príspevek k poznání mravenců Kopidlno

A contribution to the knowledge of ants of Kopidlno

Pavel Pech

Univerzita Hradec Králové, Přírodovědecká fakulta,
Rokitanského 62, CZ – 500 03 Hradec Králové, e-mail: pavelpechl@centrum.cz

Abstract: There were found 25 species of ants in Kopidlno between 2006-2008 on the following sites: 1 – inundated meadows „Pod farou“ (4 species of ants); 2 – a dry grassy slope among orchards (4 species); 3 – a park (17 species); 4 – „u Kalvárie“ – an orchard and a mesophilous grassy slope near the filling station; 5 – „Lesík“ – a small inundated deciduous forest near the pond Zámecký (8 species). Some interesting species were noted: *Myrmica gallienii* and *microgyna* morph of *Myrmica rubra*.

Key words: Formicidae, faunistics, Czech Republic, Kopidlno.

Úvod

V letech 2006–2008 prováděl autor orientační průzkum mravenců v okolí města Kopidlno v Královéhradeckém kraji. Starší faunistická data o mravencích z Jičína a Sobotecka, která publikovali SAMŠIŇÁK (1943, 1952), Šourek (1944) a ZÁLESKÝ (1939), údaje z okolí Kopidlno neobsahují. Následující výčet dosud zjištěných druhů tak doplňuje poznatky z této oblasti Čech.

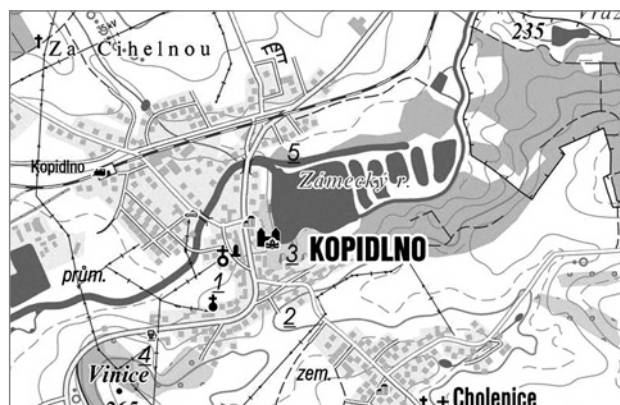
PŘEHLED LOKALIT

Město Kopidlno se nachází cca 13 km jihozápadně od Jičína v Královéhradeckém kraji v nadmořské výšce 219 m n. m., leží v kvadrantu 5657 středoevropské sítě pro faunistické mapování (ZELENÝ 1972).

Sběry byly provedeny v následujících lokalitách:

- 1 – „Pod farou“ – kosené, částečně zaplavované louky mezi městským hřbitovem a řekou Mrlinou / inundated meadows „Pod farou“;
- 2 – suchá travnatá stráň na kraji sadu směrem na Cholenice / a dry grassy slope among orchards;
- 3 – zámecký park – pečlivě ošetřovaný anglický park s krátkou trávou a množstvím volně stojících stromů domácích i cizokrajných stromů, nalézají se v něm místa vlhčí i suchá / a park;
- 4 – u „Kalvárie“ – sad a středně suché až suché vysokostébelné louky poblíž benzinové čerpací stanice / an orchard and a mesophilous grassy slope near the filling station;
- 5 – „Lesík“ – částečně zaplavovaný listnatý les (jasano-olšový luh podle mapování Natura 2000) mezi městskou zástavbou a Zámeckým rybníkem (směrem na Pševy) / a small inundated deciduous forest near the pond Zámecký.

Mravenci byli sbíráni standardními metodami (individuální sběr) především z hnízd, v menší míře i jednotlivé dělnice mimo hnízda.

Obr. 1. Schematická mapka s vyznačením dílčích lokalit.
Fig. 1. Schematic map with mark partial localities.

KOMENTOVANÝ PŘEHLED DRUHŮ

Přehled zjištěných druhů na jednotlivých lokalitách je uveden v tabulce. Nomenklatura a pořadí druhů jsou uvedeny podle SEIFERT (2007). Veškerý materiál sbíral a determinoval autor (P. Pech lgt. et det.) a je uložen v jeho sbírce (coll. P. Pech).

Komentář k vybraným druhům

(v tabulce označeny *)

Formica rufibarbis Fabricius, 1793

Druh byl determinován na základě dvou dělnic; bezpečné odlišení od podobného druhu *F. cunicularia* je možné na početnějším materiálu.

Formica rufa Linnaeus, 1761

Byla nalezena pouze jedna dělnice. Pro bezpečné odlišení od druhu *F. polycetena* je potřeba větší počet dělnic, přítomnost obou druhů v okolí Kopidlno je však, vzhledem k jejich rozšíření, velmi pravděpodobná.

Myrmica rubra (Linnaeus, 1858)

Druh *M. rubra* je jedním z našich nejhojnějších mravenců. Jeho zvláštností je existence dvou forem královen, královny velké (f. *macrogyna*) a malé, velikostí se nelišící od dělnic (f. *microgyna*). Malá forma královen byla dříve považována za samostatný druh, podle současných poznatků se jedná se pouze o dvě strategie rozmnožování v rámci druhu *M. rubra* (STEINER et al. 2006). Forma *microgyna* bývá nalézána poměrně vzácně. Hnízdo se nacházelo ve velké ulitě hlemýžďe zahradního v trávě na okraji „Lesíka“. Kromě malého množství larev a kulek se kolonie skládala z pěti samců, 17 královen f. *microgyna* (16 bezkřídých, jedna okřídlená) a pouze 25 dělnic.

Myrmica gallienii Bondroit, 1920

V ČR poměrně vzácně nacházený druh, zřejmě proto, že se vyskytuje na entomologicky nepříliš atraktivních lokalitách – zaplavovaných loukách. Na loukách „Pod farou“ byl nalezen pouze po levé straně cesty ke hřbitovu, ve vlhké proláklíně pod zahradou bývalého musea. V místě výskytu byl dominantním druhem mravence.

	Druh	Lokalita				
		1	2	3	4	5
1	<i>Camponotus fallax</i> (Nylander, 1856)			+		
2	<i>Formica cunicularia</i> (Latreille, 1798)		+		+	
3	* <i>Formica rufibarbis</i> Fabricius, 1793		+			
4	<i>Formica fusca</i> Linnaeus, 1758		+	+	+	
5	* <i>Formica rufa</i> Linnaeus, 1761				+	
6	<i>Lasius platythorax</i> Seifert, 1991			+		+
7	<i>Lasius niger</i> (Linnaeus, 1758)	+	+	+		+
8	<i>Lasius emarginatus</i> (Olivier, 1792)		+			
9	<i>Lasius brunneus</i> (Latreille, 1798)			+		+
10	<i>Lasius flavus</i> (Fabricius, 1782)		+	+		
11	<i>Lasius (Chthonolasius)</i> sp.		+			
12	<i>Lasius fuliginosus</i> (Latreille, 1798)			+		
13	<i>Dolichoderus quadripunctatus</i> (Linnaeus, 1771)			+		+
14	* <i>Myrmica rubra</i> (Linnaeus, 1858)	+		+		+
15	<i>Myrmica ruginodis</i> Nylander, 1848			+		+
16	* <i>Myrmica gallienii</i> Bondroit, 1920	+				
17	<i>Myrmica rugulosa</i> Nylander, 1849		+	+	+	
18	<i>Myrmica scabrinodis</i> Nylander, 1846	+	+	+		+
19	<i>Myrmica schencki</i> Viereck, 1903			+		
20	<i>Tetramorium</i> sp.		+			
21	<i>Temnothorax affinis</i> (Mayr, 1855)		+	+		
22	<i>Temnothorax nigriceps</i> (Mayr, 1855)			+		
23	<i>Temnothorax crassispinus</i> (Karavajev, 1926)			+		+
25	<i>Leptothorax gredleri</i> (Mayr, 1855)			+		

SOUHRN

Orientačním průzkumem mravenců, který prováděl autor v letech 2006–2008 na pěti lokalitách v Kopidlně a v jeho nejbližším okolí, bylo zjištěno 25 druhů mravenců. Vesměs se jedná o běžně rozšířené druhy, za pozornost stojí nálezy *Myrmica gallienii* a mikrogynní formy *Myrmica rubra*.

Největší počet druhů (17) byl zjištěn na lokalitě č. 3, kterou je ošetřovaný anglický park. Nejrozšířenějšími druhy jsou *Lasius niger* a *Myrmica scabrinodis*, které byly nalezeny na 4 lokalitách (nebyly zjištěny pouze na lokalitě u „Kalvárie“).

Poděkování: Děkuji Pavlu Bezděčkovi (Jihlava) za cenné připomínky k rukopisu. Výzkum byl finančně a materiálně podpořen Přírodovědeckou fakultou Jihočeské university, Branišovská 31, České Budějovice 370 05 a grantem MSM 6007665801.

LITERATURA

- SAMŠIŇÁK, K. (1943): Studium mravenců v okolí Sobotky. – *Věda přírodní*, 21: 82–83.
- SAMŠIŇÁK, K. (1952): Mravenci ze Sobotecka. – *Časopis Československé společnosti entomologické*, 49 (1–2): 69–81
- SEIFERT, B. (2007): Die Ameisen Mittel- und Nordeuropas. Lutra Verlag– und Vertriebsgesellschaft, Tauer, 368 pp.
- STEINER, F.M., SCHLICK–STEINER, B.C., KONRAD, H., MODER, K., CHRISTIAN, E., SEIFERT, B., CROSIER, R., STAUFFER, C. & BUSCHINGER, A. (2006): No sympatric speciation here: multiple data sources show that the ant *Myrmica microrubra* is not a separate species but an alternate reproductive morph of *Myrmica rubra*. – *Journal of Evolutionary Biology*, 19 (3): 777–787.
- ŠOUREK, J. (1944): Příspěvek k poznání mravenců okolí Sedmihorek. – *Věda přírodní*, 23: 51–52.
- ZÁLESKÝ, M. (1939): Prodromus našeho blanokřídleho hmyzu. Formicoidea. – *Sborník entomologického oddělení Národního musea v Praze*, 17: 192–240.
- ZELENÝ, J. (1972): Návrh členění Československa pro faunistický výzkum. – *Zprávy Československé společnosti entomologické*, 8: 3–16.